

NEUČEBNICOVÝ HRDINA

JOSEF PATZ,
narozen 10. 3. 1909 v Ústí nad Labem,
zemřel 30. 10. 2002 v Riebnitz (Německo)

Vojákovi wehrmachtu Josefu Patzovi vděčí Ústečané za to, že dnes mohou chodit přes Labe po půvabném mostě Dr. Edvarda Beneše. Zachránil totiž most před jednotkami SS, které ho chtěly v květnu 1945 vyhodit do vzduchu. Paradoxní příběh mohl být zveřejněný poprvé až 65 let po válce, neb dotyčný Josef Patz nebyl zrovna učebnicovým hrdinou. Především ne z českého pohledu. V říjnu 1938 „osvobozoval“ Sudety jako příslušník freikorpsu, tedy jednotek ozbrojených dobrovolníků z řad sudetských Němců, následně vstoupil do Hitlerovy strany NSDAP, aby pak ještě oblékl uniformu wehrmachtu. Jeho příběh vykresluje obraz obyčejného člověka, který se snaží zajistit si slušné živobytí v rámci daných okolností, a zároveň ukazuje, že i takový může překvapit, ve správný okamžik riskovat vše pro vyšší princip a zařadit se mezi hrdiny.

DOPIS „AD ACTA“

„Nechci se prohlašovat za hrdinu, chtěl bych jen ukázat, že také malý dělník může a musí zahraňovat vymoženosti své společnosti, když to nejde jinak i s nasazením vlastního života,“ tak začínal dopis, který v roce 1960 dorazil do redakce tehdejšího deníku

NEUČEBNICOVÝ HRDINA

Vojákovi wehrmachtu Josefu Patzovi vděčí Ústečané za to, že dnes mohou chodit přes Labe po mostě Dr. Edvarda Beneše.

Průboj v Ústí nad Labem podepsaný Josefem Patzem z města Köthen v tehdejší Německé demokratické republice. Pisatel na několika stránkách detailně popisoval drama konce druhé světové války na Ústecku a záchranu hlavního mostu přes Labe. Žádal zveřejnění příběhu v místních novinách a v rozhlase, aby se o něm dozvěděli všichni Ústečané, zvláště nová poválečná generace. V duchu socialistické sounáležitosti apeloval na prohloubení přátelství českého a německého pracujícího lidu. Ani tak na dopis nikdo neodpověděl.

Pisatel se po roce připomněl, tentokrát psaní adresoval na ústeckou radnici. Požádal zároveň vedení města o povolení své rodné Ústí navštívit i s rodinou. „*To by pro mě byla největší odměna,*“ nezapřel svůj osud odsunutého sudetského Němce. Tentokrát se záležitost rozhýbala, Patz dostal odpověď a redakce *Průboje* jeho příběh prošetřovala. Dokonce vyslechla i žijící

Josef Patz

pamětníky záchrany mostu a musela konstatovat, že Patzovo líčení tehdejších událostí je věrohodné. Přesto s kontroverzním příběhem veřejnost nikdy neseznámila. „*Dle směrnic k oslavám 15. výročí osvobození, aby cizozemská svědectví nebyla otiskována, je dopis doposud uložen a nepoužit,*“ konstatovala závěrečná zpráva. Patzův rukopis i protokoly o jeho prošetřování skončily v archivu města a tam je objevili historici až na začátku nového tisíciletí. Po složitém pátrání se jim podařilo dohledat v Německu potomky pisatele, od nich získat další archiválie a s jejich pomocí zrekonstruovat líčení konce druhé světové války tak říkajíc z druhé strany barikády.

NEZAMĚSTNANÝ A BEZDOMOVEC

Josef Patz přišel na svět roku 1909 v průmyslové metropoli Ústí nad Labem v dělnické čtvrti Předlice. Rodina byla německojazyčná, převážně z Čech, jen dědeček pocházel ze Saska a vtiskl Patzovým evangelickou víru. Malý Josef nedostal do vínku snadný život. Matka pracovala jako prادلena v textilce a otec byl námezdním dělníkem na nákladním železničním překladišti. S rodiči a sestrou bydlel v malém podkrovním bytě o ploše 12 metrů čtverečních. V roce 1916 otec narukoval na frontu první světové války. Byla to hladová léta. V hlavě Josefovi utkvěla vzpomínka na válečné Vánoce 1917. Matka opakovaně plakala a děti se jí ptaly proč. Dostala se jim šokující odpověď. „*Jak vám to mám říci. Ježíšek, který rozdává dárky, neexistuje, to je jen výmysl bohatých, kteří mohou svým dětem všechno koupit,*“ vyhrkla zoufale.

Konec války a vznik Československa vnímala rodina stejně jako většina německojazyčných obyvatel českých zemí,